

УДК 656.078

С. С. Кравчук, старший викладач кафедри
транспортних систем та технологій Академії
митної служби України

ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ МИТНО-ТЕРМІНАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ

На основі методу аналізу ієрархій розглядається завдання вибору сценарію розвитку та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу. Побудовано ієрархію прямого та оберненого процесу планування. Розглянуто фактори, що впливають на вдосконалення роботи, визначено основні фактори, їх цілі та дії для досягнення мети. У результаті розрахунків обрано пріоритетний сценарій розвитку та визначено програму для його досягнення.

На основе метода анализа иерархий рассматривается задача выбора сценария развития и усовершенствования работы таможенно-терминального комплекса. Построена иерархия прямого и обратного процесса планирования. Рассмотрены факторы, которые влияют на усовершенствование работы, определены основные факторы, их цели и действия для достижения цели. В результате расчетов выбран приоритетный сценарий развития и определена программа для его достижения.

In this paper based on the analytic hierarchy process, the problem of the choice of scenario development and improvement of customs and terminal complex. A hierarchy of direct and inverse planning process. Examined the factors that influence the performance improvement, identified the main actors, their goals and actions to achieve the goal. The calculations selected priority development scenario and defined the program to achieve it.

Ключові слова. Митно-термінальний комплекс, аналіз ієрархій, сфери взаємодії.

Вступ. Скорочення непродуктивних простоїв транспортних засобів, підвищення якості транспортного обслуговування та ефективності роботи контролюючих органів в обслуговуванні експортно-імпортних і транзитних вантажопотоків – важливі завдання комплексного розвитку транспортної, митної, складської та термінальної інфраструктури України і створення ефективної системи управління взаємодією цих компонентів для забезпечення їх скоординованої роботи [1–4].

Постановка завдання. У статті на основі методу аналізу ієрархій (MAI), який розробив американський математик Т. Сааті [5], розглядається задача вибору одного з множини $S\{S_i\}, i = \overline{1, n}$ сценаріїв розвитку та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу.

Множина сценаріїв розвитку оцінюється за шкалою відносної важливості групою експертів $F\{F_j\}, j = \overline{1, m}$. Група експертів складається з посадових осіб митного поста, представників митно-брокерських організацій, організації перевізника, адміністрації комплексу, професорсько-викладацького складу кафедри транспортних систем та технологій. Необхідно побудувати ієрархію прямого та оберненого процесу. Прямий процес використовується для обрання контрастних сценаріїв, за якими можуть здійснюватися технічні дослідження, та визначає кроки до досягнення поставленої мети. Обернений процес дає можливість виявити ефективну стратегію та пріоритети розвитку.

© С. С. Кравчук, 2012

Результати дослідження. Наведемо задачу у вигляді ієрархії прямого процесу, яка містить шість рівнів (рис. 1).

Рівень 1. Фокус проблеми (загальна мета) є вищим рівнем ієрархії. У даній праці фокус проблеми – це розвиток та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу.

Рівень 2. Фактори – це будь-який вплив зовні на кінцевий результат. Різні види транспорту, наявні структурні елементи транспортної системи, підрозділи митних та інших контролюючих органів, митно-брокерські та страхові компанії повинні функціонувати у взаємодії, забезпечуючи комплексне обслуговування клієнтів. Єдність функціонування зазначених елементів досягається в технічній, економіко-технологічній, інформаційній, та організаційно-правовій сферах [1].

Технічна сфера взаємодії передбачає уніфікацію, стандартизацію та узгодження параметрів технічних засобів різних видів транспорту, технічних засобів митного контролю, а також пропускної і переробної спроможності взаємодіючих систем у МТК.

Економіко-технологічна сфера взаємодії забезпечується єдністю технології, єдиним графіком роботи структурних елементів митно-термінального комплексу та клієнтів, єдиною системою планування, тарифікування та оптимізацією розподілу ресурсів.

Інформаційна сфера взаємодії повинна забезпечувати сумісність інформації за змістом, формою подання, швидкістю та своєчасністю видачі інформації одним структурним підрозділом для прийняття іншим.

Організаційно-правова сфера являє собою розподіл різних видів діяльності між складовими митно-термінального комплексу та координацію діяльності цих складових. У її межах відбуваються всі управлінські процеси і функції, що забезпечує виконання транспортних операцій і митних процедур, у яких беруть участь менеджери всіх рівнів, категорій і професійної спеціалізації та робітники. Правову сферу взаємодії становлять закони України, постанови КМУ у сфері зовнішньоекономічної діяльності, Статути та Правила перевезень видів транспорту, Митний кодекс, накази і розпорядження ДМСУ та інших контролюючих органів, внутрішні

Положення.

Рівень 3. Рівень діючих сил – акторів визначає, який з акторів найбільше впливає на розв’язання проблеми по суті. Експерти визначили, що діючими особами (підрозділами), що впливають на сценарії розвитку та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу є: вантажовідправники, вантажоотримувачі, транспортно-експедиторські компанії, керівництво митно-термінального комплексу, митно-брокерські та страхові компанії, митні та інші контролюючі органи.

Рівень 4. Цілі акторів. На цьому рівні визначено цілі кожного актора та пріоритетний для них напрямок досягнення кожного зі сценаріїв.

Рівень 5. Лінії поведінки (дії) акторів. На цьому рівні виділено лінії поведінки акторів, яких вони дотримуватимуться для досягнення в кожному сценарії своєї мети.

Рівень 6. Сценарії. На даному етапі визначено три сценарії розвитку та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу.

Перший сценарій передбачає розвиток виробничо-технічної бази, інфраструктури транспортного сервісу, інформаційну підтримку логістичного процесу, другий – удосконалення діючої системи документообігу, митних процедур оформлення вантажів та взаємодії структурних елементів МТК. Третій сценарій – розширення асортименту транспортно-логістичних послуг та уніфікація їх вартості.

Для проведення порівняльного аналізу та вибору сценарію вдосконалення роботи митно-термінального комплексу необхідно елементи другого рівня розмістити в матрицю та визначити, який фактор має найбільшу вагу. Також було визначено вагу кожного з акторів, вагу їх цілей і дій. Розрахунок проводився з використанням діалогової програмної системи “MPRIORITY 1.0”, яка є інструментом для допомоги особі, що приймає рішення, прийняти його обґрунтовано, як інтуїтивно, так і математично.

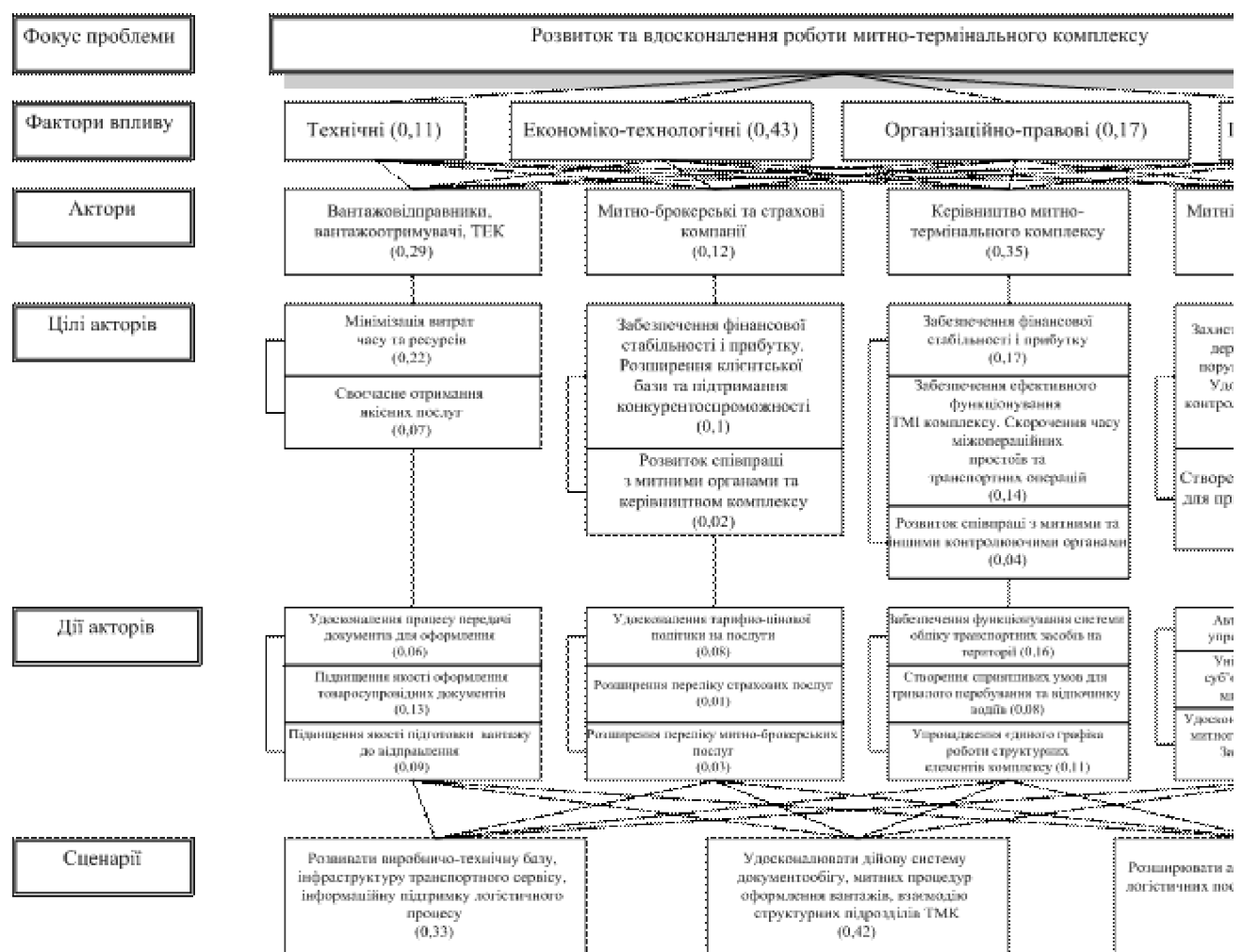

Рис.1. Ієрархія прямого процесу планування розвитку та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу

За результатом розрахунку (рис. 1) можна зробити висновок, що економіко-технологічний фактор у сучасних умовах має найбільший вплив на розвиток і вдосконалення роботи митно-термінального комплексу. Це пояснюється тим, що технічне оснащення МТК та організаційно-правова основа його функціонування на даний час задовільні.

Визначення ступеня важливості акторів для факторів показує, що найбільший вплив має керівництво МТК, і майже у рівному співвідношенні вантажовідправники, вантажоотримувачі, транспортно-експедиторські компанії, митні та інші контролюючі органи. Митно-брокерські та страхові компанії хоча й мають певний вплив, але суттєвої ролі не відіграють.

Найважливіші цілі акторів визначаються, виходячи з ваги актора в даному завданні та векторі цілі.

Результати розрахунку визначають, що для керівництва митно-термінального комплексу найвагомішими

цілями є забезпечення фінансової стабільності і прибутку, ефективного функціонування транспортно-митної інфраструктури комплексу, скорочення часу міжопераційних простоїв і транспортних операцій. Для вантажовідправників, вантажоотримувачів, транспортно-експедиторських компаній головною метою залишається мінімізація витрат часу та ресурсів. Порівняння цілей для митних та інших контролюючих органів дозволило виявити, що захист економічних інтересів держави, запобігання порушенню митних правил, удосконалення митного контролю, митного оформлення залишається їх основним завданням. Також було визначено пріоритети в діях акторів. Результати дослідження свідчать про пріоритет другого сценарію.

Результати прямого процесу планування необхідно враховувати під час розробки ієрархії оберненого процесу.

Обернений процес – це нормативна гілка МАІ. На цьому етапі ідентифікуються політики, які можуть привести до збіжності бажаного та ймовірного майбутнього. Фокусом ієрархії оберненого процесу (рис. 2) є другий сценарій прямого процесу, а саме вдосконалення чинної системи документообігу, митних процедур оформлення вантажів, взаємодії структурних підрозділів ТМК.

Другий рівень оберненого процесу складається з чотирьох акторів, які зазначені в ієрархії прямого процесу. Третій рівень включає цілі, їх важливість для акторів. Четвертий – включає програми, які слід виконати, щоб досягти впровадження бажаного сценарію. Підпрограми четвертого рівня детальніше наведено на п'ятому. Це складові елементи другої та третьої програм. У процесі визначення пріоритетів необхідно встановити, який з елементів, що порівнюються, має найбільший вплив на елемент вищого рівня ієрархії. Результати розрахунків наведено на рис. 2.

Висновки. Аналізуючи результати розрахунків, зазначимо, що пріоритетним напрямком розвитку та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу є вдосконалення чинної системи документообігу, митних процедур оформлення вантажів та взаємодії структурних підрозділів ТМК. Найбільший вплив на зазначені процеси має керівництво митно-термінального комплексу, основне завдання якого – забезпечення ефективного функціонування структурних елементів ТМК. У результаті експертної оцінки встановлено, що для досягнення поставленої мети необхідно впровадити Єдиний технологічний процес функціонування структурних елементів комплексу, що передбачає розробку імітаційної моделі логістичного процесу. Таким чином, визначено напрям дій для виконання поставленого завдання.

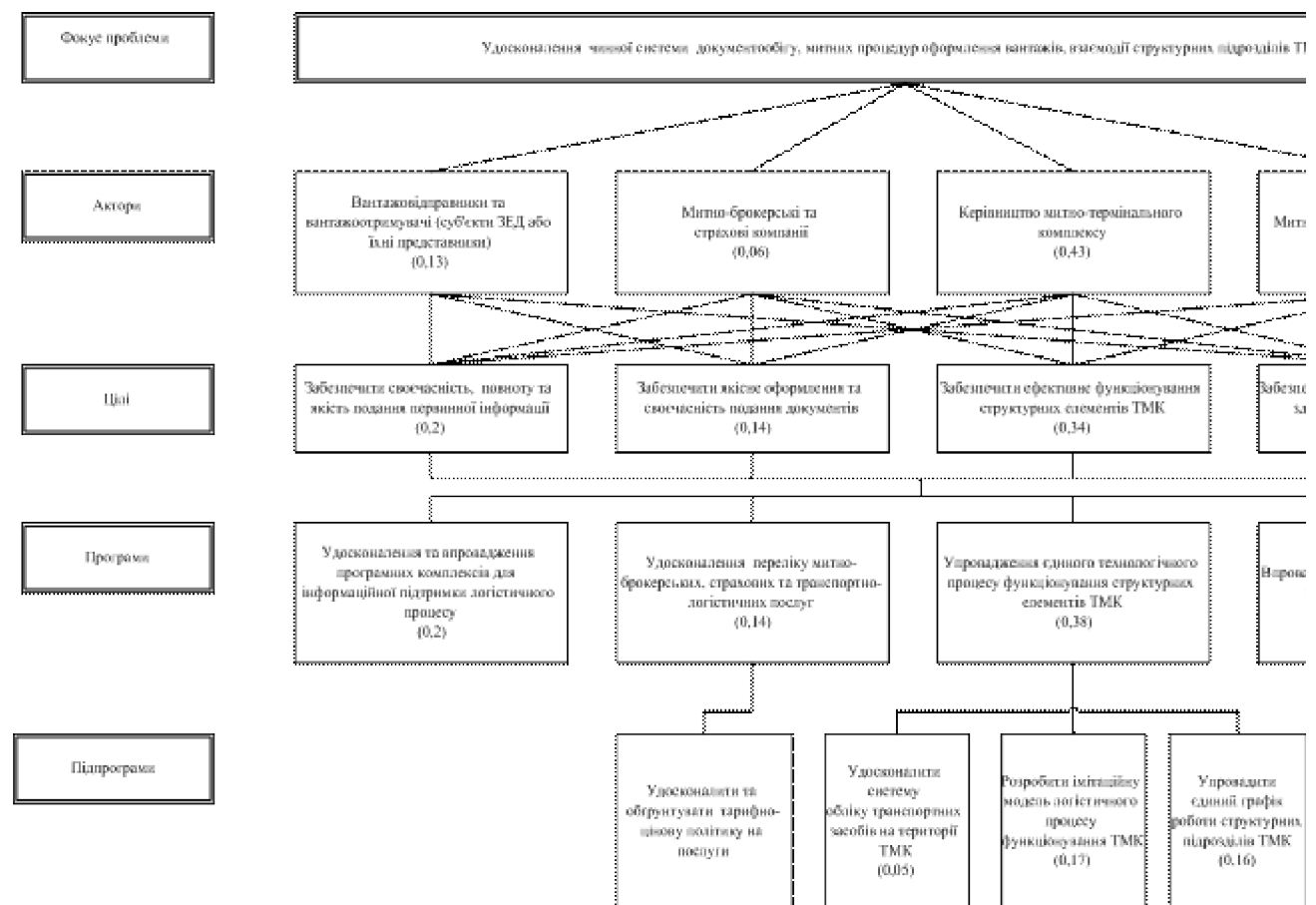

Рис. 2. Ієрархія оберненого процесу планування розвитку та вдосконалення роботи митно-термінального комплексу

Література

1. Пасічник А. М. Вантажний митний комплекс як структурний елемент транспортно-логістичного центру / А. М. Пасічник, С. С. Кравчук, І. Ю. Леснікова // Вісник Академії митної служби України. – 2007. – № 4 (36). – С. 75–79.
2. Пасічник А. М. Удосконалення технологічних операцій та митних процедур в митниці призначення / А. М. Пасічник, С. С. Кравчук // Вісник Академії митної служби України. – 2009. – № 1 (41).
3. Пасічник А. М. Логістичний аналіз та моделювання розподілу вагонопотоків вантажного митного комплексу / А. М. Пасічник, Д. М. Козаченко, С. С. Кравчук // Вісник Академії митної служби України. – 2009. – № 2 (42). – С. 25–33.
4. Кравчук С. С. Дослідження технологічних операцій та митних процедур в митниці призначення / С. С. Кравчук // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2010. – № 4 (146). – С. 82–87.
5. Саати Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Т. Саати, К. Кернс. – М. : Радио и связь, 1991. – 226 с.